

Promemoria

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Jägars överlåtelser av små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter

Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian föreslås ändringar i livsmedelsförordningen (2006:813) som innebär att länsstyrelsen ska vara behörig myndighet att registrera och utöva offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet när det gäller jägars överlåtelser av små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter. Som huvudregel ska gälla att jägarens folkbokföringsadress ska avgöra vilken länsstyrelse som är behörig. För jägare som saknar folkbokföringsadress i Sverige ska Länsstyrelsen i Skåne län vara behörig myndighet. Därutöver ska varje länsstyrelse vara behörig att utöva offentlig kontroll över verksamhet som jägare bedriver i det länet.

Det föreslås vidare att jägare som påbörjar en verksamhet utan föregående anmälan till länsstyrelsen eller som inte uppfyller de krav som ställs på dokumentation i fråga om överlåtelser av små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter ska betala en sanktionsavgift. Avgiften ska betalas med ett fast belopp.

I förordningen (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter föreslås en ändring som innebär att jägaren enbart ska betala en avgift för kontroller som utförs efter klagomål och där en brist kan konstateras samt för kontroller som blivit nödvändiga efter det att bristande efterlevnad har konstaterats.

Slutligen föreslås ändringar i 18 kap. 16 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) som innebär att de uppgifter om jägare, som behöver registreras dels i länsstyrelsens register över anläggningar och verksamheter för livsmedelskontroll, dels i Polismyndighetens register över uppdragstagare inom Nationella viltolycksrådet, ska omfattas av sekretess för att förhindra att skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare kan komma till brottslig användning. Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

Innehållsförteckning

1	Författningsförslag.....	3
1.1	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	3
1.2	Förslag till förordning om ändring i livsmedelsförordningen (2006:813).....	4
1.3	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter.....	10
2	Det finns ett behov av att öka avsättningen på marknaden för vildsvinskött.....	11
3	Gällande rätt.....	12
3.1	EU-bestämmelser om livsmedel och offentlig kontroll.....	12
3.2	Nationella bestämmelser om livsmedel och offentlig kontroll.....	14
3.3	Bestämmelser om offentlighet och sekretess.....	14
4	Länsstyrelsen i det län där jägaren är folkbokförd ska utöva offentlig kontroll av jägare som överlåter små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter.....	16
4.1	Finansiering av kontrollen av jägares överlåtelser av små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter.....	20
4.2	Sanktionsavgifter.....	22
4.3	Bestämmelsen i offentlighets- och sekretesslagen behöver kompletteras för att skydda uppgifter om jägare.....	25
5	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	28
6	Konsekvenser.....	28
6.1	Förslaget och syftet med förslaget.....	28
6.2	Vilka berörs av förslaget?.....	29
7	Författningskommentar.....	32
7.1	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	32

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 18 kap. 16 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

16 §¹

Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till vapenregister enligt vapenlagen (1996:67), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att skjutvapen enligt vapenlagen, ammunition eller ljuddämpare kommer till brottslig användning.

Sekretess gäller, under motsvarande förutsättning som anges i första stycket, hos

1. Kammarkollegiet och Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jaktkortsregistret, *och*

2. Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jägarexamensregistret.

1. Kammarkollegiet och Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jaktkortsregistret,

2. Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jägarexamensregistret,

3. länsstyrelsen för uppgift som hänför sig till registret över anläggningar och verksamheter för livsmedelskontroll, *och*

4. Polismyndigheten för uppgift som hänför sig till registret över uppdragstagare inom Nationella viltolycksrådet.

Sekretessen enligt första stycket gäller inte för uppgift i vapenregister om namn och adress för den som har tillstånd att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation eller för uppgifter i registret över auktoriserade sammanslutningar för jakt- eller målskytte. Sekretess gäller inte heller för uppgift i vapenregister om vilka typer av vapen som omfattas av ett tillstånd att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

¹ Senaste lydelse 2022:610.

1.2 Förslag till förordning om ändring i livsmedelsförordningen (2006:813)

Regeringen föreskriver i fråga om livsmedelsförordningen (2006:813) dels att 23, 25, 39 c och 39 e §§ ska ha följande lydelse, dels att det ska införas en ny paragraf, 25 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

23 §¹

Om inget annat följer av andra och tredje styckena är följande myndigheter behöriga att pröva frågor om godkännande av anläggningar eller att registrera anläggningar eller verksamheter.

Typ av anläggning eller verksamhet	Prövningsmyndighet
1. Anläggningar som ska godkännas enligt artikel 4 i förordning (EG) nr 853/2004	Livsmedelsverket
2. Livsmedelsanläggningar i järnvägsagnar, luftfartyg och fabriksfartyg samt kyltankbåtar för fisk	Livsmedelsverket
3. Tillverkningsanläggningar för spritdrycker, vin, aromatiserade viner, aromatiserade drycker baserade på vin och aromatiserade drinkar baserade på vinprodukter	Livsmedelsverket
4. Livsmedelsanläggningar som drivs av det detaljhandelsbolag som avses i 5 kap. 2 § alkohollagen (2010:1622)	Livsmedelsverket
5. Anläggningar för behandling av livsmedel med joniserande strålning	Livsmedelsverket
6. Skeppshandelslager, tullager och anläggningar inom frizon i vilka det förvaras livsmedel som från veterinärsynpunkt inte är godkända för fri omsättning	Livsmedelsverket
7. Anläggningar för dricksvattenförsörjning	En kommunal nämnd som avses i livsmedelslagen (2006:804)
8. Anläggningar för tillverkning av snus, snusliknande produkter och tuggtobak	En kommunal nämnd som avses i livsmedelslagen (2006:804)
9. <i>Primärproducenter av livsmedel</i>	Länsstyrelsen
10. Alla livsmedelsanläggningar inom Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materiel-	Försvarsinspektören för hälsa och miljö

verk och Försvarets radioanstalt som drivs av eller för respektive myndighet

11. Andra livsmedelsanläggningar, inklusive anläggningar för tillverkning av tillsatser, aromer och processhjälpmedel En kommunal nämnd som avses i livsmedelslagen (2006:804)

12. Verksamheter som inte är livsmedelsanläggningar och som bedriver verksamhet som hänger samman med något led av tillverkning, förädling och distribution av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel En kommunal nämnd som avses i livsmedelslagen (2006:804)

Om kontrollen av verksamheten i en anläggning eller en annan verksamhet flyttas över från en kommunal nämnd till Livsmedelsverket med stöd av 15 eller 17 § livsmedelslagen (2006:804), ska verket i fortsättningen pröva frågor om godkännande av anläggningen eller registrera anläggningen eller verksamheten.

Om kontrollen av verksamheten i en anläggning eller en annan verksamhet flyttas över från Livsmedelsverket till en kommunal nämnd med stöd av 16 § livsmedelslagen, ska denna nämnd i fortsättningen pröva frågor om godkännande av anläggningen eller registrera anläggningen eller verksamheten.

Föreslagen lydelse

23 §

Om inget annat följer av andra och tredje styckena är följande myndigheter behöriga att pröva frågor om godkännande av anläggningar eller att registrera anläggningar eller verksamheter.

Typ av anläggning eller verksamhet	Prövningsmyndighet
1. Anläggningar som ska godkännas enligt artikel 4 i förordning (EG) nr 853/2004	Livsmedelsverket
2. Livsmedelsanläggningar i järnvägsagnar, luftfartyg och fabriksfartyg samt kyltankbåtar för fisk	Livsmedelsverket
3. Tillverkningsanläggningar för spritdrycker, vin, aromatiserade viner, aromatiserade drycker baserade på vin och aromatiserade drinkar baserade på vinprodukter	Livsmedelsverket
4. Livsmedelsanläggningar som drivs av det detaljhandelsbolag som avses i 5 kap. 2 § alkohollagen (2010:1622)	Livsmedelsverket
5. Anläggningar för behandling av livsmedel med joniserande strålning	Livsmedelsverket

6. Skeppshandelslager, tullager och anläggningar inom frizon i vilka det förvaras livsmedel som från veterinärsynpunkt inte är godkända för fri omsättning	Livsmedelsverket
7. Anläggningar för dricksvattenförsörjning	En kommunal nämnd som avses i livsmedelslagen (2006:804)
8. Anläggningar för tillverkning av snus, snusliknande produkter eller tuggtobak	En kommunal nämnd som avses i livsmedelslagen (2006:804)
9. <i>Anläggningar inom primärproduktion av livsmedel</i>	Länsstyrelsen
10. Alla livsmedelsanläggningar inom Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt som drivs av eller för respektive myndighet	Försvarsinspektören för hälsa och miljö
11. Andra livsmedelsanläggningar, inklusive anläggningar för tillverkning av tillsatser, aromer och processhjälpmedel	En kommunal nämnd som avses i livsmedelslagen (2006:804)
12. <i>Verksamheter som inte är anläggningar och som avser jägares överlåtelser av små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter</i>	<i>Länsstyrelsen i det län där jägaren är folkbokförd, eller om jägaren inte är folkbokförd i Sverige, Länsstyrelsen i Skåne län</i>
13. Verksamheter som inte är livsmedelsanläggningar och som bedriver verksamhet som hänger samman med något led av tillverkning, förädling och distribution av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel	En kommunal nämnd som avses i livsmedelslagen (2006:804)

Om kontrollen av verksamheten i en anläggning eller en annan verksamhet flyttas över från en kommunal nämnd till Livsmedelsverket med stöd av 15 eller 17 § livsmedelslagen (2006:804), ska verket i fortsättningen pröva frågor om godkännande av anläggningen eller registrera anläggningen eller verksamheten.

Om kontrollen av verksamheten i en anläggning eller en annan verksamhet flyttas över från Livsmedelsverket till en kommunal nämnd med stöd av 16 § livsmedelslagen, ska denna nämnd i fortsättningen pröva frågor om godkännande av anläggningen eller registrera anläggningen eller verksamheten.

25 §²

Behörig myndighet att utöva offentlig kontroll är den myndighet som prövar frågan om godkännande av en anläggning eller som registrerar en anläggning eller en verksamhet, om inget annat följer av 25 a eller 26 § eller förordningen (2006:812) om offentlig kontroll av livsmedel som importeras från ett tredjeland.

En kommunal nämnd som avses i livsmedelslagen (2006:804) är behörig myndighet att utöva offentlig kontroll av en verksamhet som inte behöver registreras och som tillverkar, förädlar eller distribuerar material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel. För sådana verksamheter inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt som drivs av eller för respektive myndighet är försvarsinspektören för hälsa och miljö behörig myndighet att utöva offentlig kontroll.

Den myndighet som är behörig att utöva offentlig kontroll är också behörig myndighet att utföra annan offentlig verksamhet som hänger samman med kontrollen, om inget annat framgår av denna förordning.

25 b §

Om en jägare bedriver verksamhet som avser överlåtelse av små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter i ett annat län än det län där jägaren har registrerat sin verksamhet, är även länsstyrelsen i det länet behörig att utöva offentlig kontroll över jägarens verksamhet där.

39 c §³

En sanktionsavgift ska tas ut av den som påbörjar en verksamhet utan att ha gjort en anmälan till kontrollmyndigheten om registrering av de anläggningar som han eller hon ansvarar för. Anmälan ska göras i enlighet med artikel 6.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april

En sanktionsavgift ska tas ut av den som påbörjar en verksamhet utan att ha gjort en anmälan om registrering till behörig kontrollmyndighet i enlighet med

1. artikel 6.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien, eller

² Senaste lydelse 2022:269.

³ Senaste lydelse 2021:653.

2004 om livsmedelshygien, eller i *enlighet med* föreskrifter som har meddelats med stöd av den här förordningen.

Detsamma gäller den som inte registrerar en verksamhet som tillverkar, förädlar eller distribuerar material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel i enlighet med föreskrifter som har meddelats med stöd av den här förordningen.

Avgiften ska betalas med ett belopp som motsvarar en procent av årsomsättningen, dock lägst 5 000 kronor och högst 75 000 kronor. Om överträdelsen består i att inte underrätta kontrollmyndigheten om att en ny fysisk eller juridisk person ansvarar för en redan registrerad anläggning, ska avgiften i stället betalas med en halv procent av årsomsättningen, dock lägst 2 500 kronor och högst 40 000 kronor.

Staten, kommuner eller regioner ska i stället för vad som anges i tredje stycket betala ett fast belopp om 40 000 kronor.

2. föreskrifter som har meddelats med stöd av den här förordningen och som gäller

a) livsmedelsanläggningar,

b) verksamheter som tillverkar, förädlar eller distribuerar material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel, eller

c) jägares överlåtelser av små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter.

För en överträdelse enligt första stycket 1, 2 a eller 2 b är avgiften en procent av verksamhetens årsomsättning, dock lägst 5 000 kronor och högst 75 000 kronor. Om överträdelsen består i att inte underrätta kontrollmyndigheten om att en ny fysisk eller juridisk person ansvarar för en tidigare registrerad anläggning, är avgiften i stället en halv procent av verksamhetens årsomsättning, dock lägst 2 500 kronor och högst 40 000 kronor. För staten, kommuner och regioner är dock avgiften alltid 40 000 kronor.

För en överträdelse enligt första stycket 2 c är avgiften 2 500 kronor.

39 e §⁴

En sanktionsavgift ska tas ut av den som *brister när det gäller att uppfylla* de krav på dokumentation som *anges i* föreskrifter som har meddelats med stöd av den här förordningen i fråga om leveranser av små mängder honung, ägg, råmjölk eller opastöriserad mjölk.

Avgiften ska betalas med ett belopp som motsvarar en procent av årsomsättningen, dock lägst 2 000 kronor och högst 25 000 kronor. Staten, kommuner eller regioner ska i stället för vad som anges i andra stycket betala avgiften med ett fast belopp om 10 000 kronor.

En sanktionsavgift ska tas ut av den som *inte uppfyller* krav på dokumentation *enligt* föreskrifter som har meddelats med stöd av den här förordningen i fråga om leveranser av små mängder

1. honung, ägg, råmjölk eller opastöriserad mjölk, eller

2. vildsvin eller kött av vildsvin.

För en överträdelse enligt första stycket 1 är avgiften en procent av verksamhetsutövarens årsomsättning, dock lägst 2 000 kronor och högst 25 000 kronor. För staten, kommuner och regioner är dock avgiften alltid 10 000 kronor.

*För en överträdelse enligt första
stycket 2 är avgiften 2 000 kronor.*

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2024.

1.3 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter

Regeringen föreskriver att 4 § förordningen (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

En behörig myndighets och en kontrollmyndighets kostnader för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet som hänger samman med kontrollen enligt 1 § ska täckas av avgifter.

Kostnaderna ska dock inte täckas av avgifter när offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet avser *livsmedelsföretag i primärproduktionen av livsmedel eller den kontroll av en livsmedelsanläggning som får utföras enligt 25 a § livsmedelsförordningen (2006:813), förutom vid kontroll efter klagomål och uppföljande kontroll enligt 8 och 9 §§.*

Kostnaderna ska dock inte täckas av avgifter när offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet avser *anläggningar inom primärproduktionen av livsmedel, jägares verksamhet som avser överlåtelse av små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter eller den kontroll av en livsmedelsanläggning som får utföras enligt 25 a § livsmedelsförordningen (2006:813), förutom vid kontroll efter klagomål och uppföljande kontroll enligt 8 och 9 §§.*

I 8–16 §§ finns särskilda bestämmelser om avgifter för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2024.

2 Det finns ett behov av att öka avsättningen på marknaden för vildsvinskött

De senaste åren har antalet vildsvin i Sverige ökat och vildsvinsstammens tillväxt och utbredning har bland annat lett till ett ökat antal vildsvinsrelaterade trafikolyckor samt till omfattande skador på grödor. Regeringen har tillsammans med lantbruket och jägarna gjort omfattande satsningar för att öka avskjutningen av vildsvin och minska de skador som vildsvinen i vissa fall orsakar. Åtgärderna har gett resultat och under jaktåret 2020/2021 sköts rekordmånga vildsvin i landet. Enligt Svenska Jägareförbundet sköts 161 000 vildsvin och en av förklaringarna tros vara bland annat möjligheten att jaga vildsvin med så kallade mörkerriktmedel (digitala och termiska värmesikten). Under jaktåret 2021/2022 minskade avskjutningen i landet till cirka 120 000 vildsvin vilket talar för att vildsvinsstammen i Sverige har minskat något även om det kan variera från län till län. Viltolyckorna uppgick under 2021 till 5 359 vilket också är en minskning i förhållande till 2018 då 6 938 olyckor rapporterades. Kostnaderna för viltolyckorna under 2018 uppgick till cirka 5 miljarder kronor. Trots att stammen tycks ha minskat något finns det alltså ett behov av att fortsätta arbetet med att begränsa vildsvinsstammen.

En jägare har i dag möjlighet att överlåta små mängder frilevande vilt och kött av frilevande vilt direkt till slutkonsumenter eller till detaljhandelsanläggningar som levererar direkt till slutkonsumenter. Det gäller dock inte vilt som kan innehålla trikiner, exempelvis vildsvin. Trikiner är små parasitära maskar som kan infektera människor och orsaka allvarliga skador hos den som infekterats av dem. Innan vildsvin eller kött av vildsvin släpps ut som livsmedel på marknaden måste det därför alltid passera en vilthanteringsanläggning för kontroll. En vilthanteringsanläggning är en hanteringsanläggning för vilt som har godkänts av Livsmedelsverket och som ska uppfylla tillämpliga bestämmelser i unionsrättsliga förordningar om livsmedelshantering och livsmedelshygien.

Endast cirka 15 procent av de vildsvin som fålls i Sverige släpps ut på marknaden som livsmedel via vilthanteringsanläggningarna. För att underlätta avsättningen av fållda vildsvin för jägare och öka andelen vildsvinskött med bibehållen livsmedelssäkerhet på marknaden gav regeringen den 9 februari 2020 Livsmedelsverket i uppdrag att ta fram underlag för en svensk anmälan till Europeiska kommissionen om nationella bestämmelser som möjliggör för jägare att överlämna små mängder vildsvinskött direkt till konsument och små mängder vildsvin med päls till de lokala detaljhandelsanläggningarna. Livsmedelsverket redovisade uppdraget den 15 mars 2021 i rapporten En jägares leveranser av små mängder vildsvin eller kött av vildsvin. Rapporten ligger till grund för de förslag som lämnas i den här promemorian.

I Livsmedelsverkets rapport föreslås att en jägare under ett kalenderår ska få leverera högst tio vildsvin och kött av högst tio vildsvin direkt till slutkonsumenter under förutsättning att verksamheten är anmäld till den myndighet som är ansvarig för att utöva offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet som hänger samman med sådan kontroll. Innan jäga-

ren levererar vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter ska det ha provtagits för förekomst av trikiner och genomgått laboratorietest med negativt resultat. Om vildsvinet har nedlagts i vissa län ska det även provtas för förekomst av cesium-137. Jägaren ska också ha genomgått en av Livsmedelsverket godkänd särskild utbildning för hygienisk hantering, provtagning och spårbarhet vad gäller fällda vildsvin eller kött av vildsvin. Vidare ska jägaren dokumentera de leveranser av vildsvin eller kött av vildsvin som han eller hon levererar direkt till slutkonsumenter. Sådan dokumentation ska bland annat innehålla uppgift om i vilken kommun vildsvinet nedlagts och om analysresultaten avseende förekomst av trikiner och, i förekommande fall, cesium-137. Det ska också vara möjligt att spåra det fällda djuret till jägaren. Detta kan göras genom att jägaren när han eller hon anmäler sin verksamhet till en kontrollmyndighet tilldelas en unik kod. Länsstyrelsen föreslås vara den behöriga myndigheten som registrerar, förtecknar och kontrollerar jägarnas verksamhet. Kontrollen föreslås finansieras via länsstyrelsernas statsanslag.

För att det ska kunna införas en ordning som innebär att jägare ska få överlåta små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter krävs ändringar i livsmedelsförordningen (2016:813) och förordningen (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter. Det behöver också övervägas om det behövs ändringar i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

3 Gällande rätt

3.1 EU-bestämmelser om livsmedel och offentlig kontroll

För all livsmedelshantering gäller att de livsmedel som släpps ut på marknaden ska vara säkra. Det framgår av artikel 14 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet. Förordningen är en grundläggande rättsakt på livsmedelsområdet och den innehåller bestämmelser som syftar till att säkerställa en hög skyddsnivå för människors hälsa och för konsumenternas intressen när det gäller livsmedel.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien finns allmänna hygienregler för livsmedelsföretagare. Förordningen tillämpas på alla led i produktions-, bearbetnings-, och distributionskedjan för livsmedel, dvs. även på primärproduktionen. Från förordningens tillämpningsområde undantas bland annat primärproducenters, däribland jägares, direkta leveranser av små mängder primärprodukter till konsumenter eller till lokala detaljhandelsanläggningar som levererar direkt till konsumenter (artikel 1.2 c). En medlemsstat ska i stället i sin nationella lagstiftning fastställa regler för de

verksamheter som undantas. Reglerna ska garantera att målen i förordningen uppnås (artikel 1.3).

Företag som producerar livsmedel av animaliskt ursprung ska även följa hygienbestämmelserna i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 av den 29 april 2004 om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung. Förordningen gäller såväl bearbetade som obearbetade produkter. Från förordningens tillämpningsområde undantas bland annat jägares leveranser av små mängder av frilevande vilt och små mängder kött från frilevande vilt direkt till slutkonsumenter eller till lokala detaljhandelsanläggningar som levererar direkt till slutkonsumenter (artikel 1.3 c och e). En medlemsstat ska i stället i sin nationella lagstiftning fastställa regler för de verksamheterna. Reglerna ska garantera att målen i förordningen uppnås (artikel 1.4).

Unionsrättsliga bestämmelser om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (förordningen om offentlig kontroll), här kallad kontrollförordningen. Kontrollförordningen innehåller bestämmelser om hur offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet i livsmedelskedjan ska organiseras, genomföras och finansieras i medlemsstaterna. Förordningen är direkt tillämplig och gäller som lag i Sverige. Bestämmelserna i förordningen innebär bland annat att medlemsstaterna för varje område i livsmedelskedjan som listas i artikel 1.2 ska utse den eller de behöriga myndigheter som ska organisera eller utföra offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet. Med uttrycket offentlig kontroll avses verksamhet som utförs av de behöriga myndigheterna för att verifiera att aktörerna efterlever bestämmelserna och att djur eller varor uppfyller kraven som ställs inom de respektive områden som förordningen gäller (artikel 2.1). Med uttrycket annan offentlig verksamhet avses annan verksamhet än offentlig kontroll som utförs av de behöriga myndigheterna (artikel 2.2). I kontrollförordningen finns även bestämmelser bland annat om vilka skyldigheter aktörerna har (artiklarna 15–27), hur offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet ska finansieras (artiklarna 78–85) samt att överträdelser av förordningen ska sanktioneras (artikel 139).

3.2 Nationella bestämmelser om livsmedel och offentlig kontroll

Livsmedelslagen (2006:804) syftar till att säkerställa en hög skyddsnivå för människors hälsa och för konsumenters intressen när det gäller livsmedel. Lagen gäller alla stadier av produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan för livsmedel samt kompletterar de EU-bestämmelser som har samma syfte som lagen och som faller inom lagens tillämpningsområde. Regeringen tillkännager i Svensk författningssamling vilka grundförordningar som avses.

Livsmedelslagen är en ramlag och innehåller därför ett stort antal bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om exempelvis hantering av livsmedel till skydd för människors liv och hälsa eller annars för att tillgodose konsumentintresset. Lagen innehåller även bestämmelser om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet, avgifter samt sanktioner. Livsmedelsförordningen innehåller bland annat bestämmelser om vilken myndighet som ska kontrollera olika typer av livsmedelsanläggningar och andra verksamheter. Förordningen ger också Livsmedelsverket rätt att meddela föreskrifter i olika frågor. I Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2005:20) om livsmedelshygien finns bland annat bestämmelser som gäller jägares leveranser till konsumenter eller lokala detaljhandelsanläggningar av små mängder frilevande vilt eller kött från frilevande vilt.

3.3 Bestämmelser om offentlighet och sekretess

Grundläggande bestämmelser om allmänna handlingars offentlighet finns i 2 kap. tryckfrihetsförordningen. Enligt 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen har var och en rätt att ta del av allmänna handlingar. Den rätten får begränsas endast om det krävs med hänsyn till vissa särskilda intressen som bland annat intresset av att förebygga eller beivra brott. En sådan begränsning ska anges noga i en bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen eller, om det anses lämpligare i ett visst fall, i en annan lag som offentlighets- och sekretesslagen hänvisar till (2 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen).

Sekretess innebär ett förbud att röja en uppgift muntligen, genom utlämnande av en allmän handling eller på något annat sätt (3 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen). För att en sekretessbestämmelse ska tillämpas måste i regel tre förutsättningar vara uppfyllda. Förutsättningarna avser sekretessens föremål, räckvidd och styrka.

Sekretessens föremål är den information som kan hemlighållas. I en bestämmelse preciseras det genom att ordet ”uppgift” anges tillsammans med en beskrivning av uppgiftens art.

Sekretessens räckvidd bestäms genom att det anges att sekretessen endast gäller för de angivna uppgifterna i en viss typ av ärende, i en viss typ av verksamhet eller hos en viss myndighet. Några få bestämmelser gäller utan begränsad räckvidd och det innebär att sekretess gäller för en uppgift oavsett var den förekommer.

Sekretessens styrka bestäms normalt med hjälp av ett skaderekvisit, som kan vara rakt eller omvänt. Med ett rakt skaderekvisit är utgångspunkten att uppgifterna är offentliga och att sekretess endast gäller om det kan antas att en viss skada uppkommer om uppgiften röjs. Med ett omvänt skaderekvisit är utgångspunkten den motsatta. Uppgifterna får då endast lämnas ut om det står klart att de kan lämnas ut utan att viss skada eller men uppstår. Sekretessen kan även vara absolut vilket innebär att det inte finns något skaderekvisit. Sekretess gäller då utan en prövning av skadan.

Sekretess för vapen-, jaktkorts- och jägarexamensregistren

Vapenregistren ska enligt 1 a kap. 8 § vapenlagen (1996:67) ha till ändamål att underlätta handläggningen av frågor om tillstånd enligt vapenlagen och ge information om sådana uppgifter som behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller för att utreda eller beivra brott med anknytning till skjutvapen.

Polismyndigheten ska med hjälp av automatiserad behandling föra fyra separata register. De är vapeninnehavarregistret, vapenregistret, vapenhandlarregistret och registret över auktoriserade sammanslutningar för jakt- eller målskytte (1 a kap. 7 § vapenlagen).

Vapeninnehavarregistret innehåller uppgifter om personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt vapenlagen att inneha skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare eller tillstånd att låna skjutvapen samt personer som tillhör hemvärnets personal och som av Försvarsmakten har tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden.

Vapenregistret ska innehålla uppgifter om de skjutvapen för vilka tillstånd till innehav har meddelats. Registret ska vidare innehålla uppgifter om skjutvapen som har upphittats eller som anmälts stulna eller försvunna.

Vapenhandlarregistret ska bland annat innehålla uppgifter om personer och organisationer som har fått tillstånd att bedriva handel med skjutvapen eller tillstånd att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation.

I registret över auktoriserade sammanslutningar för jakt- eller målskytte finns uppgifter om sammanslutningar som har auktoriserats enligt vapenlagen.

Enligt 18 kap. 16 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen ska sekretess gälla för uppgift som hänför sig till vapenregister enligt vapenlagen, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare kommer till brottslig användning.

Att sekretessen gäller för uppgifter som ”hänför sig till” innebär att samma sekretess som gäller hos Polismyndigheten också gäller hos de myndigheter som har rätt att ta del av uppgifterna, se propositionen En ny organisation för polisen (prop. 2013/14:110 s. 510). Skaderekvisitet är omvänt och det innebär att sekretess inte gäller om det står klart att en uppgift kan lämnas ut utan fara för att skjutvapen enligt vapenlagen, ammunition eller ljuddämpare kommer till brottslig användning. Vid skadeprövningen ska myndigheten beakta risken för att den som begär att få uppgifterna utlämnade missbrukar uppgifterna och att uppgifterna kan komma på avvägar så att vapen kan hamna hos någon som kan använda det i brottsligt syfte, se propositionen om ändringar i vapenlagen

(1973:1176) m.m. (prop. 1990/91:130 s. 50) och propositionen En skärpt vapenlagstiftning (prop. 1999/00:27 s. 74).

När sekretessbestämmelsen infördes angavs i propositionen om ändring i sekretesslagen (1980:100) (prop. 1986/87:3) att vapen är stöldbegärlig egendom och att det därför finns en risk för att registren utnyttjas för att ta reda på var det finns vapen att stjäla (prop. 1986/87:3 s. 20). Bestämmelsen utformades trots det initialt med ett rakt skaderekvisit. Sekretess skulle endast gälla för en uppgift om det kunde antas att ett röjande skulle medföra fara för att vapen kommer till brottslig användning. En lagändring gjordes 1992 och den innebar bland annat att skaderekvisitet ändrades till ett omvänt skaderekvisit. Ändringen gjordes eftersom det med relativt enkla metoder gick att få uppgifter om personers vapeninnehav ur databaserade register och det medförde en betydande risk för att uppgifterna kunde användas för oseriösa ändamål (prop. 1990/91:130 s. 49–50).

Av 18 kap. 16 § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen framgår att sekretess gäller, under motsvarande förutsättningar som anges i första stycket, hos Kammarkollegiet och Naturvårdsverket för uppgift som hänförs till jaktkortsregistret och hos Naturvårdsverket för uppgift som hänförs till jägarexamensregistret om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att vapen, ljuddämpare eller ammunition kommer till brottslig användning. Genom sekretessen kan bland annat uppgifter om vem som har betalat viltvårdsavgift eller avlagt prov som ingår i jägarexamen hemlighållas. När bestämmelsen infördes angavs i förarbetena att registerföringen indirekt kunde medföra allvarliga integritetsintrång både för den registrerade i form av inbrott i syfte att stjäla vapen och för andra medborgare som kan bli utsatta för hot eller vållas skador med de tillgripna vapnen. Intrången bedömdes förebyggas genom en bestämmelse om sekretess, propositionen Jaktens villkor (prop. 1999/2000:73 s. 68).

4 Länsstyrelsen i det län där jägaren är folkbokförd ska utöva offentlig kontroll av jägare som överlåter små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter

Förslag: Länsstyrelsen i det län där jägaren är folkbokförd, eller om jägaren inte är folkbokförd i Sverige, Länsstyrelsen i Skåne län, ska ansvara för att registrera och utöva kontroll av jägare som överlåter små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter.

Om jägaren bedriver verksamhet i ett annat län, ska även den länsstyrelsen vara behörig att utöva kontroll över jägarens verksamhet där.

Skälen för förslaget

Vildsvinsverksamhet

Av 11 § livsmedelslagen framgår att offentlig kontroll utförs av kontrollmyndigheterna, dvs. Livsmedelsverket, länsstyrelserna, andra statliga myndigheter och kommunerna, enligt föreskrifter som regeringen meddelar. Enligt 25 § livsmedelsförordningen är det som huvudregel den myndighet som prövar frågan om godkännande av en anläggning, eller som registrerar en anläggning eller en verksamhet, som är behörig att utöva offentlig kontroll över anläggningen eller verksamheten. Den myndighet som är behörig att utöva offentlig kontroll är enligt samma paragraf även behörig att utföra annan offentlig verksamhet som hänger samman med kontrollen.

Vilken myndighet som prövar frågan om godkännande av en anläggning eller som registrerar en anläggning eller verksamhet regleras i 23 § livsmedelsförordningen. Enligt ansvarsfördelningen i bestämmelsen registreras eller godkänns de flesta livsmedelsanläggningarna i Sverige av kommunerna. Kommunerna registrerar exempelvis butiker, restauranger och skolkök samt andra detaljhandelsanläggningar. Även jägare som säljer kött av vilt i sådan omfattning att han eller hon kan anses vara en livsmedelsföretagare registreras hos kommunerna. Länsstyrelserna registrerar anläggningar inom primärproduktionen som till exempel enskilda jordbruk och jägare som säljer vilt i sådan omfattning att han eller hon kan anses vara en livsmedelsföretagare inom primärproduktionen. Livsmedelsverket godkänner främst de anläggningar som bedriver verksamhet som omfattas av vissa särskilda hygienregler enligt förordning (EG) nr 853/2004 som till exempel slakterier och vilthanteringsanläggningar. Länsstyrelserna och Livsmedelsverket ansvarar även för att samordna övriga myndigheters kontroll.

Livsmedelsverkets förslag innebär att det, under vissa förutsättningar, ska bli tillåtet för jägare att överlåta högst tio vildsvin och kött av högst tio vildsvin direkt till slutkonsumenter. Livsmedelsverket har bedömt att jägare som överlåter sådana mindre mängder i normalfallet inte kan anses bedriva en verksamhet som har sådan kontinuitet och grad av organisation att jägarens verksamhet ska anses vara ett livsmedelsföretag. Om verksamheten i det enskilda fallet är att betrakta som ett livsmedelsföretag ska dock avgöras i varje enskilt fall. Jägare som avser att bedriva verksamhet i sådan omfattning att verksamheten kan anses vara ett livsmedelsföretag ska även fortsättningsvis anmäla verksamheten för registrering eller ansöka om godkännande beroende på vilken typ av verksamhet som ska bedrivas.

En av förutsättningarna som enligt Livsmedelsverkets förslag ska vara uppfylld för att en jägare ska få överlåta små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter är att han eller hon, innan verksamheten påbörjas, anmäler verksamheten till behörig kontrollmyndighet. Livsmedelsverket kan meddela föreskrifter om detta med stöd av 31 § livsmedelsförordningen. Behörig kontrollmyndighet bör som Livsmedelsverket föreslår, som en huvudregel, vara länsstyrelsen i det län där jägaren är folkbokförd. För jägare som saknar folkbokföringsadress i Sverige bör det vara Länsstyrelsen i Skåne län som kontrollerar verksamheten. I enlighet med livsmedelsförordningens systematik bör det därmed i en ny punkt

i 23 § anges att länsstyrelsen i det län där jägaren är bosatt eller, om jägaren saknar folkbokföringsadress i Sverige, Länsstyrelsen i Skåne län är behörig att registrera verksamheten. Det följer då av 25 § livsmedelsförordningen att det också är den länsstyrelsen som ska kontrollera verksamheten och utföra annan offentlig kontroll.

I de fall den verksamhet som jägaren bedriver skulle bedömas ha en sådan omfattning att verksamheten är anse som ett livsmedelsföretag i den mening uttrycket har enligt förordning (EG) nr 852/2004 eller förordning (EG) nr 853/2004 finns det redan utpekade myndigheter för godkännande eller registrering av den verksamheten, dvs. kommunen, länsstyrelsen eller Livsmedelsverket beroende på typ av verksamhet.

Som anges ovan är det jägarens folkbokföringsadress som bör bestämma vilken länsstyrelse som ska vara behörig myndighet att utöva offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet när det gäller jägarens överlåtelser av små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenterna. En slutkonsument ska dock inte behöva göra några efterforskningar när det gäller en jägares folkbokföring utan ska vid behov kunna vända sig till länsstyrelsen i sitt län för att påtala misstänkta överträdelse av regelverket. Det innebär att även en annan länsstyrelse än länsstyrelsen i det län där jägaren är folkbokförd eller, om jägaren inte är folkbokförd i Sverige, en annan länsstyrelse än Länsstyrelsen i Skåne län bör vara behörig att utföra kontroll över verksamhet som sker där. Detta bör framgå av en ny bestämmelse i livsmedelsförordningen. Att flera myndigheter är behöriga att utöva kontroll över samma kontrollobjekt kräver en samordning mellan kontrollmyndigheterna på motsvarande sätt som sker i dag när det gäller exempelvis anläggningar med mobil verksamhet. Att kontrollmyndigheterna kan behöva samordna sina kontroller framgår redan av gällande rätt. Enligt artikel 4.2 i kontrollförordningen ställs det krav på att medlemsstaten ska säkerställa både en effektiv och verkkningsfull samordning mellan alla berörda myndigheter och en enhetlig och verkkningsfull kontroll eller annan offentlig verksamhet på hela sitt territorium. Av 29 § livsmedelsförordningen följer att Livsmedelsverket ska samordna länsstyrelsernas kontroll. Någon ytterligare reglering bedöms inte nödvändig.

Eftersom länsstyrelserna är kontrollmyndighet när det gäller andra anläggningar och verksamheter har myndigheterna redan nödvändiga befogenheter för att utöva offentlig kontroll och vidta åtgärder vid bristande efterlevnad. Några ändringar i lagstiftningen behöver därför inte göras.

Länsstyrelsen ska föra ett register över kontrollobjekten

En grundläggande förutsättning för att länsstyrelserna ska kunna kontrollera jägarnas överlåtelser av små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenterna är att myndigheterna känner till att verksamheterna bedrivs. Som framgått är tanken därför att en jägare ska anmäla verksamheten till länsstyrelsen innan den påbörjas. Länsstyrelsen kommer samtidigt vara skyldig att föra en uppdaterad förteckning över de verksamheter som jägare anmäler.

Kontrollmyndigheternas skyldighet att föra en uppdaterad förteckning över aktörer följer av kontrollförordningen. Av artikel 10 framgår att de behöriga myndigheterna, utan att det påverkar bestämmelserna om befintliga förteckningar eller register som har upprättats utifrån de bestämmelser

som avses i artikel 1.2, ska upprätta en förteckning över aktörer och hålla den uppdaterad. Om det redan finns en förteckning för andra ändamål kan den användas för tillämpningen av kontrollförordningen. Bestämmelsen gäller alla aktörer som omfattas av kontrollförordningens tillämpningsområde. Även i livsmedelsförordningen finns en skyldighet för kontrollmyndigheterna att föra en uppdaterad förteckning. Kravet på förteckning gäller godkända och registrerade anläggningar som respektive myndighet kontrollerar. Registrering av anläggningar inom primärproduktionen sker i dag i länsstyrelsernas anläggnings- och kontrollregister för livsmedels- och foderkontroll inom primärproduktionen som kallas för Primör. Varje handläggare med behörighet att handlägga ärenden inom primärproduktionen har tillgång till uppgifter om registrerade anläggningar i det egna länet. En administratör har tillgång till samtliga registrerade uppgifter. Länsstyrelserna arbetar redan i dag med att anpassa registret för att möjliggöra registrering av jägarnas småskaliga verksamheter där.

All hantering av personuppgifter måste uppfylla de krav som ställs i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här kallad EU:s dataskyddsförordning. Förordningen gäller för personuppgiftsbehandling inom EU och är direkt tillämplig och gäller som lag i Sverige. EU:s dataskyddsförordning kompletteras bland annat av lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och förordningen (2018:219) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning.

I EU:s dataskyddsförordning fastställs bestämmelser om skydd för fysiska personer med avseende på behandlingen av personuppgifter och om det fria flödet av personuppgifter (artikel 1.1). Syftet med förordningen är att skydda fysiska personers grundläggande rättigheter och friheter, särskilt deras rätt till skydd av personuppgifter (artikel 1.2). Förordningen ska tillämpas på sådan behandling av personuppgifter som helt eller delvis görs på automatisk väg samt på annan behandling än automatisk av personuppgifter som ingår i eller kommer att ingå i ett register (artikel 2).

Med en personuppgift avses varje upplysning som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person (artikel 4.1). I artikel 5 finns grundläggande principer för personuppgiftsbehandling och där framgår bland annat att personuppgifter ska behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade. Vidare anges bland annat att personuppgifterna ska vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas.

För att behandlingen av personuppgifter ska vara laglig måste den ha stöd i någon av de rättsliga grunder som räknas upp i artikel 6.1 i EU:s dataskyddsförordning. En sådan rättslig grund är att behandlingen av personuppgifter är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (artikel 6.1 c). En annan rättslig grund är att behandlingen är nödvändig för att myndigheterna ska kunna utföra en uppgift av allmänt intresse (artikel 6.1 e). Grunden för behandlingen ska vara fastställd i unionsrätten eller i medlemsstaternas nationella rätt (artikel 6.3 första stycket).

Länsstyrelsernas behandling av personuppgifter grundar sig på bestämmelserna i kontrollförordningen och livsmedelsförordningen. Hanteringen är nödvändig för att myndigheterna ska kunna riskklassificera verksamheter och genomföra offentlig kontroll. En behandling är vidare nödvändig för att det ska vara möjligt att spåra livsmedel till den som hanterat det genom hela livsmedelskedjan. Länsstyrelsernas behandling av uppgifterna i anläggnings- och kontrollregistret för livsmedels- och foderkontroll inom primärproduktionen är därför nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse och för att länsstyrelserna ska kunna utföra sitt uppdrag som kontrollmyndighet. Hanteringen är därmed tillåten enligt artiklarna 6.1 c och e samt 6.3 i EU:s dataskyddsförordning.

På samma sätt kommer det att vara nödvändigt för länsstyrelserna att behandla personuppgifter om jägare som överläter små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter. De personuppgifter som kommer att behandlas är namn, personnummer samt adress- och andra kontaktuppgifter som är nödvändiga för att myndigheterna ska kunna säkerställa att en jägare uppfyller de krav som ställs på verksamheten och att livsmedel vid behov kan spåras till den enskilde jägaren. Det finns flera rättsliga grunder för att behandla uppgifterna i registret. Länsstyrelserna måste även ta ansvar för att uppgifterna behandlas på rätt sätt. Endast sådana uppgifter som är relevanta för ändamålet får registreras. Länsstyrelsen ansvarar även för att de uppgifter som förs in i registret också är korrekta och uppdaterade.

4.1 Finansiering av kontrollen av jägares överlåtelser av små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter

Förslag: Avgift för kontroll av jägare som överläter små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter ska enbart tas ut för kontroller som utförs efter klagomål och där en brist kan konstateras samt för kontroller som blivit nödvändiga efter det att bristande efterlevnad har konstaterats.

Skälen för förslaget

Enligt kontrollförordningen ska medlemsstaterna säkerställa att det finns tillräckliga finansiella resurser för att de behöriga myndigheterna ska kunna genomföra såväl offentlig kontroll som annan offentlig verksamhet (artikel 78). Medlemsstaterna får i stor utsträckning välja om kontrollen ska finansieras med avgifter eller offentliga medel, men för vissa kontroller är det obligatoriskt att ta ut en avgift. Det gäller bland annat för offentlig kontroll som ursprungligen inte var planerad och som har blivit nödvändig efter det att bristande efterlevnad hos en aktör påvisats och som utförs för att bedöma omfattningen och konsekvenserna av denna bristande efterlevnad eller för att verifiera att korrigerande åtgärder har vidtagits (artikel 79.2 c). En avgift för offentlig kontroll eller annan offentlig verksamhet som utförs på grund av ett klagomål ska endast tas ut av

aktören om kontrollen leder till att bristande efterlevnad bekräftas (artikel 83.1).

Kostnaderna för kontrollen av bland annat livsmedel regleras genom förordningen om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter. Huvudregeln är enligt 4 § att en kontrollmyndighets kostnader för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet som hänger samman med sådan kontroll ska täckas av avgifter. Avgifterna ska enligt 5 och 7 §§ debiteras först efter utförd kontroll och ska betalas av de livsmedelsföretagare, andra verksamhetsutövare och aktörer inom ekologisk produktion vilkas verksamhet är föremål för kontroll. Av 6 § framgår att avgifterna fastställs av kontrollmyndigheten.

Huvudregeln om avgiftsfinansiering gäller inte kostnaderna för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet som avser ett livsmedelsföretag i primärproduktionen av livsmedel eller kontroll av en livsmedelsanläggning som tillfälligt befinner sig i en annan kommun än den kommun där anläggningen är godkänd eller registrerad (livsmedelsanläggningar med mobil verksamhet). Sådana verksamheter måste emellertid i enlighet med unionsrätten betala en avgift för kontroll som utförs efter klagomål där en brist konstateras eller om det är en uppföljande kontroll.

Med uppföljande kontroll avses sådan kontroll som ursprungligen inte var planerad och som har blivit nödvändig efter det att bristande efterlevnad har konstaterats och som har utförts för att bedöma omfattningen och konsekvenserna av den bristande efterlevnaden eller för att verifiera att korrigerande åtgärder har vidtagits (9 § förordningen om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter och artikel 79.2 c kontrollförordningen).

Kostnaden för kontroll av en jägares verksamhet, som inte bedöms utgöra livsmedelsföretag i den mening uttrycket har enligt förordning (EG) nr 852/2004 eller förordning (EG) nr 853/2004, bör finansieras med allmänna medel på motsvarande sätt som kostnaderna för länsstyrelsernas kontroller av primärproduktionen av livsmedel. Det är viktigt att det finns incitament att bedriva vildsvinsjakt och att jägare som vill överlåta vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter uppmuntras att göra det. För samhällets del finns det flera fördelar med att öka andelen vildsvinskött på marknaden. Den totala produktionen av livsmedel i Sverige ökar samtidigt som livsmedelskedjan blir mer konkurrenskraftig och hållbar. Vildsvinsstammens utbredning begränsas och de problem som stammen i vissa fall för med sig minskar. Att ta ut en avgift för den kontroll eller för annan offentlig verksamhet som länsstyrelserna kommer att utföra kan motverka syftet. Ett avgiftsuttag kan medföra att en jägare bedömer att det inte är värt att bedriva en sådan verksamhet. På samma sätt som gäller för livsmedelsföretag i primärproduktionen bör en avgift därför endast tas ut av en jägare som överlåter små mängder vildsvin eller kött av vildsvin när det är obligatoriskt att ta ut en sådan avgift enligt unionsrätten. Detta gäller kostnaderna för kontroller som utförs efter klagomål, med den begränsning som följer av artikel 83.1 i kontrollförordningen, dvs. att en brist också konstateras, eller som blivit nödvändiga efter det att bristande efterlevnad har konstaterats.

4.2 Sanktionsavgifter

Förslag: En sanktionsavgift ska tas ut med ett fast belopp av den som överlåter små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter utan att först anmäla verksamheten till länsstyrelsen. En avgift ska också tas ut med ett fast belopp av den som inte uppfyller kraven på dokumentation i enlighet med föreskrifter som meddelas med stöd av livsmedelsförordningen när det gäller leveranser av små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter.

Skälen för förslaget

I 28 a–30 f §§ livsmedelslagen finns bestämmelser om straff och sanktionsavgifter för överträdelser av bestämmelser inom livsmedelsområdet. Straffbestämmelserna ändrades senast den 1 januari 2019. Ändringarna innebär att straffet för allvarliga brott skärptes och att sanktionsavgifter ersatte straff när det gäller vissa allvarliga mindre brott, se propositionen Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan (prop. 2017/18:165).

Straffet för allvarliga brott är enligt 28 a § livsmedelslagen böter eller fängelse i högst två år. Allvarliga brott är sådana gärningar som innebär eller kan innebära en fara för människors liv eller hälsa, ett omfattande vilseledande eller som på ett allvarligt sätt orsakar eller kan orsaka att möjligheten att spåra till exempel ett livsmedel försvåras.

Enligt 29 § livsmedelslagen sanktioneras vissa gärningar, om de inte leder till straff enligt 28 a §, med böter. Det handlar bland annat om överträdelser av vissa bestämmelser i livsmedelsförordningen och Livsmedelsverkets föreskrifter och av skyldigheter, villkor och förbud i EU-lagstiftningen. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

För att en gärning ska vara straffbar krävs att den begås med uppsåt eller av oaktsamhet.

Enligt 30 a § livsmedelslagen får regeringen meddela föreskrifter om att en sanktionsavgift ska betalas av den som påbörjar en verksamhet utan att någon anmälan om registrering har gjorts eller brister när det gäller att uppfylla krav på journalföring och annan dokumentation. En sanktionsavgift ska enligt 30 b § tas ut även om överträdelsen inte är uppsåtlig eller oaktsam. Det är, enligt 30 c §, kontrollmyndigheten som prövar frågan om sanktionsavgifter.

Av 30 § tredje stycket livsmedelslagen följer att det inte ska dömas till ansvar enligt 29 § om gärningen kan leda till en sanktionsavgift enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 30 a §.

En utgångspunkt när det gäller valet mellan straff och sanktionsavgifter är att de överträdelser som omfattas av sanktionsavgifter ska vara sådana där det typiskt sett är högst ovanligt att överträdelser kan förutses bli så allvarliga att de bör kunna straffas med böter eller fängelse, eller att de kan utgöra ett led i ett allvarligt agerande som bör kunna straffas. En förutsättning för att en sanktionsavgift ska tas ut är också att överträdelserna är enkla att konstatera och att de bakomliggande materiella handlingsreglerna är klara och tydliga.

Regeringen uttalade i prop. 2017/18:165 att i princip alla bestämmelser på området livsmedel i förslaget syftar till att skydda viktiga värden,

men att det inte hindrar att överträdelser som inte medför någon omedelbar risk för människors liv eller hälsa eller som inte består i ett vilseledande kan betraktas som mindre allvarliga. Regeringen konstaterade vidare att överträdelser av bestämmelser om krav på anmälan för registrering och bestämmelser om journalföring och övrig dokumentation är enkla att konstatera och inte kräver någon större utredningsinsats från kontrollmyndigheternas sida. Den typen av överträdelser utgör inte heller i sig någon direkt risk för människors liv och hälsa. De ansågs därför lämpa sig väl för sanktionsavgifter (prop. 2017/18:165 s. 51–53).

Den av Livsmedelsverket föreslagna ordningen innebär att myndigheten meddelar föreskrifter om att en jägare som vill överlåta små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter ska anmäla sin verksamhet till länsstyrelsen innan den påbörjas. På grund av de livsmedelshygieniska risker som är förknippade med hanteringen av vildsvin kommer det vidare i föreskrifterna att ställas särskilda krav på jägarens verksamhet.

Om en verksamhet inte anmäls kan länsstyrelsen inte kontrollera att jägaren följer föreskrifterna. Syftet är således att säkerställa att det livsmedel som jägaren hanterat, hanteras på ett säkert sätt till skydd för konsumenterna. Även om syftet med anmälningskravet i förlängningen är att skydda människors liv eller hälsa utgör en överträdelse av anmälningskravet i sig inte någon omedelbar risk för människors hälsa. Överträdelser av kravet att anmäla verksamheten är vidare enkla att konstatera och kräver inte några större utredningsinsatser från kontrollmyndighetens sida. Underlåtelser att låta registrera en livsmedelsanläggning kan i dag leda till en sanktionsavgift. Det är av betydelse för allmänhetens förtroende för regelverken att liknande överträdelser sanktioneras på samma sätt. Bedömningen är därför att även överträdelser av bestämmelser om krav på jägare att låta registrera sin verksamhet bör sanktioneras med sanktionsavgifter.

Ett annat krav som jägaren ska uppfylla, enligt den ordning som Livsmedelsverket har föreslagit, är en skyldighet att dokumentera sina leveranser. Motsvarande krav ska gälla för de lokala detaljhandelsanläggningar som överlåter små mängder vildsvin direkt till slutkonsumenter. Kravet på dokumentation innebär att uppgifter om bland annat i vilken kommun vildsvinet har nedlagts och analysresultat avseende förekomst av trikiner ska bevaras. Bestämmelserna har administrativ karaktär och överträdelser av dessa regler påverkar inte direkt människors liv eller hälsa. Uppgifterna i dokumentationen har visserligen betydelse för möjligheten att kontrollera att jägaren eller detaljhandelsanläggningen uppfyller kraven i föreskrifterna och att säkerställa spårbarhet vid leveransen till slutkonsumenten, men avsaknaden av dokumentation leder inte i sig till allvarliga konsekvenser för människors hälsa eller liv. Det är dessutom enkelt att konstatera om en jägare inte uppfyller de föreskrivna kraven på dokumentation. En överträdelse av de bestämmelserna bör därför också leda till en sanktionsavgift.

Regeringen har i 39 c–39 g §§ livsmedelsförordningen meddelat föreskrifter om för vilka överträdelser en sanktionsavgift ska betalas.

Den nuvarande lydelsen av 39 c § livsmedelsförordningen omfattar anmälan av livsmedelsanläggningar eller verksamheter som tillverkar, förädlar eller distribuerar material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Bestämmelsen behöver kompletteras för att omfatta jägare

som bedriver verksamhet utan att den bedöms vara en livsmedelsanläggning, en livsmedelsanläggning inom primärproduktionen eller en anläggning som ska godkännas enligt artikel 4 i förordning (EG) nr 853/2004. Även 39 e § livsmedelsförordningen behöver kompletteras för att omfatta brister av de dokumentationskrav som Livsmedelsverket avser att meddela föreskrifter om.

En sanktionsavgift ska enligt 30 a § andra stycket livsmedelslagen uppgå till lägst 1 000 kronor och högst 100 000 kronor. Regeringen ska bestämma avgiftens storlek med hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är samt till betydelsen av den bestämmelse som överträdelsen avser.

Regeringen uttalade i prop. 2017/18:165 att ett effektivt och rättssäkert sanktionsavgiftssystem kräver att avgifterna är proportionella, rättssäkra och har en handlingsdirigerande verkan för såväl små som stora aktörer. När avgiftens storlek bestäms bör därför, utöver överträdelsernas allvar och betydelsen av den bestämmelse som överträdelsen avser, även den ekonomiska förmågan hos den som ska betala avgiften beaktas. Regeringen ansåg mot den bakgrunden att avgifterna borde differentieras. Behovet av ett effektivt system ansågs vidare innebära att differentieringen borde ske med en viss grad av schablonisering för att det skulle vara enkelt för kontrollmyndigheten att fastställa avgifterna i varje enskilt fall (prop. 2017/18:165 s. 65).

Bestämmelserna i livsmedelsförordningen innebär att sanktionsavgifterna differentieras med hänsyn till verksamhetens omsättning. En avgift ska tas ut med ett belopp som motsvarar en procent av årsomsättningen. Avgiften får dock inte överstiga eller understiga vissa belopp som varierar beroende på vilken överträdelse det rör sig om. Minimibeloppet för underlåtelser att anmäla en anläggning för registrering är 5 000 kronor och maximibeloppet 75 000 kronor. Staten, kommuner och regioner ska i stället betala ett fast belopp om 40 000 kronor. När det gäller brister i journalföring av en livsmedelsföretagares användning av växtskyddsmedel och biocider är minibeloppet 2 000 kronor och maximibeloppet 25 000 kronor. Staten, kommuner och regioner ska i stället betala ett fast belopp om 10 000 kronor. Slutligen ska den som brister när det gäller att uppfylla de krav på dokumentation som anges i föreskrifter som har meddelats med stöd av livsmedelsförordningen i fråga om leveranser av små mängder honung, ägg, råmjölk eller opastöriserad mjölk betala en sanktionsavgift som är lägst 2 000 kronor och högst 25 000 kronor. Staten, kommuner och regioner ska betala avgiften med ett fast belopp om 10 000 kronor.

Med årsomsättning avses den totala omsättningen närmast föregående räkenskapsår. Årsomsättningen får uppskattas om överträdelsen har skett under näringsidkarens första verksamhetsår eller om uppgifter om årsomsättning annars saknas, kan antas vara missvisande eller är bristfälliga.

Såväl överträdelser av kravet på att låta registrera verksamheten som avsaknaden av föreskriven dokumentation har betydelse för möjligheterna att kontrollera om jägaren följer de materiella regler som ställs upp. Överträdelserna kan i förlängningen innebära risker för människors hälsa. Livsmedelskedjan är dock kort och slutkonsumenterna kommer sannolikt i de flesta fall att veta vem som har hanterat vildsvinet eller köttet av vildsvinet. Eftersom verksamheten är mycket liten är det vidare ett begränsat antal konsumenter som kan drabbas av negativa konsekvenser till följd av

jägarens överträdelse. De risker som överträdelserna medför bedöms därför som begränsade och den avgift som ska tas ut behöver inte vara alltför hög. Det kan antas att flertalet jägare har en låg årsomsättning och att uppgifter om årsomsättningen därför ofta saknas. Bedömningen är därför att sanktionsavgiften inte bör beräknas med utgångspunkt i årsomsättningen utan i stället bestämmas med ett fast belopp för de aktuella överträdelserna. Vid en sammantagen bedömning är det rimligt att en avgift med ett fast belopp på 2 500 kronor betalas vid en utebliven anmälan om verksamheten. För brister av föreskrivna krav om dokumentation i fråga om leveranser bör avgiften bestämmas till ett fast belopp på 2 000 kronor.

Överträdelser av bestämmelser i föreskrifter som meddelats med stöd av vissa bestämmelser i livsmedelslagen är i dag sanktionerade med böter. Det gäller bland annat föreskrifter om förbud mot eller villkor för handhavande och utsläppande på marknaden av livsmedel. Detta innebär att andra bestämmelser i Livsmedelsverkets föreskrifter, till exempel kravet att provta vildsvin och kött av vildsvin för förekomst av trikiner kommer att vara straffsanktionerade.

4.3 Bestämmelsen i offentlighets- och sekretesslagen behöver kompletteras för att skydda uppgifter om jägare

Förslag: Sekretess ska gälla för uppgift som hänför sig till länsstyrelsernas register över anläggningar och verksamheter för livsmedelskontroll, om det inte står klart att en uppgift kan röjas utan fara för att skjutvapen enligt vapenlagen, ammunition eller ljuddämpare kommer till brottslig användning.

Sekretess ska på motsvarande sätt även gälla för uppgift som hänför sig till Polismyndighetens register över uppdragstagare inom Nationella viltolycksrådet.

Skälen för förslaget

Sekretess behöver gälla för länsstyrelsens register

Den ordning som Livsmedelsverket har föreslagit innebär att en jägare som vill överlåta små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter först måste anmäla sin verksamhet till länsstyrelsen. Som framgår av avsnitt 4 är tanken att länsstyrelsen ska registrera uppgifterna i sitt register för livsmedels- och foderkontroll inom primärproduktionen. Registret används i dag för registrering av livsmedels- och foderanläggningar som bedriver primärproduktion, planering av offentlig kontroll, dokumentation och rapportering av kontrollresultat från den offentliga kontrollen. De uppgifter som kommer att registreras i registret är bland annat jägarens namn och hans eller hennes adress. Om sådana uppgifter lämnas ut är det möjligt att få veta vem som har bland annat skjutvapen samt på vilken adress de kan finnas. Det finns därmed en risk för att vapnen kan komma att stjälas och användas i brottslig verksamhet. Det kan också ske en kartläggning av vilka som innehar vapen i Sverige. Det finns

således ett behov av sekretess för uppgifter om jägare i länsstyrelsernas anläggnings- och kontrollregister.

Uppgifter i anläggnings- och kontrollregistret omfattas i vissa fall av sekretess enligt befintliga bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen. Sekretess kan enligt 30 kap. 23 § offentlighets- och sekretesslagen gälla i en statlig myndighets verksamhet som består i bland annat tillsyn eller stödverksamhet med avseende på produktion, handel, transportverksamhet eller näringslivet i övrigt för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, om regeringen meddelar föreskrifter om detta. Sådana föreskrifter finns i 9 § offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641) och i bilagan till förordningen. Enligt punkt 28 i bilagan gäller sekretess bland annat i verksamhet som består i tillståndsgivning och tillsyn enligt livsmedelslagen och livsmedelsförordningen. En jägares personuppgifter skyddas dock inte av den regleringen. De uppgifter som är skyddsvärda är i stället personuppgifter som exempelvis namn och adressuppgifter. Befintliga sekretessbestämmelser ger således inte ett tillräckligt skydd för uppgifter om jägare. Det bör därför införas en ny sekretessbestämmelse som omfattar sådana uppgifter.

I 18 kap. 16 § offentlighets- och sekretesslagen finns bestämmelser om sekretess som syftar till att motverka att vapen kommer till brottslig användning. Sekretess gäller enligt första stycket för uppgift som hänför sig till vapenregistret. Enligt andra stycket gäller sekretess hos Kammarkollegiet och Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jägarexamensregistret. Det är lämpligt att en ny sekretessbestämmelse tas in som ett nytt stycke i samma paragraf. Skaderekvisitet i bestämmelsen är omvänt, dvs. sekretessen viker endast om det står klart att en uppgift kan röjas utan fara för att skjutvapen enligt vapenlagen, ammunition eller ljuddämpare kan komma till brottslig användning. Samma skaderekvisit bör gälla för uppgifter som hänför sig till jägare i länsstyrelsens anläggnings- och kontrollregister.

Sekretess behöver gälla för Polismyndighetens register

Polismyndigheten hanterar många uppgifter om jägare. Myndigheten ansvarar bland annat för ett register över uppdragstagare inom det Nationella viltolycksrådet. I registret registreras de jägare som har i uppdrag att eftersöka trafikskadat vilt. Registret innehåller person- och kontaktuppgifter till över cirka 4 500 jägare och vapeninnehavare. Om uppgifterna från registret lämnas ut är det möjligt att ta reda på var vapen finns och var de förvaras. Det finns därför ett behov av sekretess för uppgifterna i det registret.

Det finns i dag inte någon bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen som ger Polismyndigheten möjlighet att neka ett utelämnande från registret över uppdragstagare inom Nationella viltolycksrådet med hänvisning till att vapen, ammunition eller ljuddämpare kan komma till brottslig användning. För att förhindra att uppgifter om var vapen finns sprids bör därför uppgifterna i registret kunna omfattas av sekretess. Ytterligare en punkt bör därför läggas till i 18 kap. 16 § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen. Skaderekvisitet ska på samma sätt som för övriga register vara omvänt.

Rätten att meddela och offentliggöra uppgifter bör inte inskränkas

Rätten att meddela och offentliggöra uppgifter enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen har som regel företräde framför förbud att röja en uppgift, dvs. tystnadsplikt. Det kan därför vara tillåtet att lämna en muntlig uppgift för publicering, trots att handlingen som innehåller uppgiften omfattas av sekretess. I vissa fall kan bestämmelser om tystnadsplikt genom bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen ges företräde framför rätten att meddela och offentliggöra uppgifter.

Uppgifter som hänför sig till jaktkortsregistret och jägarexamensregistret omfattas av tystnadsplikt, men tystnadsplikten gäller inte framför rätten att meddela och offentliggöra uppgifter (18 kap. 19 § offentlighets- och sekretesslagen). Inte heller uppgifter om jägare som hänför sig till anläggnings- och kontrollregistret för livsmedels- och foderkontroll hos länsstyrelserna eller Polismyndighetens register över uppdragstagare inom Nationella viltolycksrådet bör ha företräde framför rätten att muntligen meddela och offentliggöra uppgifter.

Finns behov av att utbyta sekretessbelagda uppgifter om jägare mellan olika myndigheter?

Enligt 6 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen ska en myndighet på begäran av en annan myndighet lämna uppgifter som den förfogar över, om uppgiften inte är sekretessbelagd eller att det skulle hindra arbetets behöriga gång. Uppgiftsskyldigheten omfattar varje uppgift som myndigheten förfogar över, alltså inte bara uppgifter ur allmänna handlingar, se propositionen med förslag till sekretesslag m.m. (prop. 1979/80:2 Del A s. 361).

Sekretess gäller som huvudregel inte bara i förhållande till enskilda, utan också mellan myndigheter, och i viss utsträckning också inom en myndighet (8 kap. 1 och 2 §§ offentlighets- och sekretesslagen). För att möjliggöra utbyte av sekretessbelagda uppgifter finns därför i lagen så kallade sekretessbrytande bestämmelser och bestämmelser om undantag från sekretess.

I 10 kap. 1 § offentlighets och sekretesslagen anges att sekretess till skydd för en enskild inte hindrar att en uppgift lämnas till bland annat en myndighet, om den enskilde samtycker till det. Av 2 § samma kapitel framgår att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till bland annat en annan myndighet, om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet. De bestämmelserna skulle kunna tillämpas när det gäller utbyte av uppgifter mellan myndigheter. Om bestämmelserna inte bedöms tillämpliga får det övervägas om general-klausulen i 10 kap. 27 § offentlighets- och sekretesslagen kan tillämpas. Enligt den bestämmelsen får en sekretessbelagd uppgift lämnas till en myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Enligt 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen kan en uppgift som omfattas av sekretess också lämnas till en annan myndighet om uppgiftsskyldigheten följer av lag eller förordning.

Det finns således redan i dag vissa möjligheter för myndigheter att utbyta uppgifter med varandra utan hinder av sekretess. Om bestämmelserna inte bedöms tillräckliga kan det även vara möjligt att med hänvisning till 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen reglera uppgiftsläm-

nande mellan myndigheter i en förordning. Något behov av att utbyta uppgifter om jägare som är uppdragstagare för eftersök av vilt eller som överlåter vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter mellan olika myndigheter har inte identifierats. Sådana bestämmelser kan dock föreslås i annan ordning om ett behov uppkommer.

5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Författningsändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2024.

Bedömning: Några övergångsbestämmelser behöver inte införas.

Skälen för förslaget och bedömningen

Författningsändringarna ska träda i kraft så snart som möjligt så att jägare kan börja överlåta vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter. Förslaget till ändringar i offentlighets- och sekretesslagen och övriga författningsändringar föreslås därför träda i kraft den 1 januari 2024. Någon motsvarighet finns inte i nuvarande regelverk och några övergångsbestämmelser behövs därför inte.

6 Konsekvenser

6.1 Förslaget och syftet med förslaget

I promemorian föreslås författningsändringar som möjliggör en ny typ av verksamhet inom livsmedelsområdet genom att jägare ska få överlåta små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter. Tidigare har sådant vilt alltid behövt passera en vilthanteringsanläggning för kontroll innan det släpps ut på marknaden. Ändringarna innebär att länsstyrelserna ska registrera de jägare som vill bedriva den typen av verksamhet. Med ansvaret för registrering följer också ett ansvar att kontrollera jägarnas verksamheter. Det nya kontrollansvaret gäller endast de verksamheter som inte bedöms vara ett livsmedelsföretag. De uppgifter som en länsstyrelse behöver registrera i sitt anläggnings- och kontrollregister för livsmedels- och foderkontroll inom primärproduktion om jägares verksamhet som avser överlåtelser av små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter ska under vissa förutsättningar omfattas av sekretess. Förslaget innehåller också bestämmelser om hur länsstyrelsens kontrollörer bör finansieras och att en jägare som inte anmäler verksamheten till länsstyrelsen innan påbörjandet eller som inte följer föreskrifter om dokumentation ska betala en sanktionsavgift.

Om förslaget inte genomförs kan jägare inte tillåtas bedriva den aktuella verksamheten. Lagstiftningen på livsmedelsområdet utgörs till stor del av EU-rätt och innehåller såväl materiella regler som regler om kontroll. Enligt unionsrätten ska den som överlåter livsmedel direkt till en slutkonsument ansvara för att livsmedlet är säkert. Förslagen i promemorian syftar till att säkerställa detta och förslagen överensstämmer därför med unionsrätten.

Syftet med förslaget är att förenkla förfarandena för att öka möjligheterna till avsättning av fällda vildsvin för jägare. Fler konsumenter ska få tillgång till vildsvinskött och mer vildsvinskött på marknaden leder till att den totala produktionen av livsmedel i Sverige ökar samtidigt som livsmedelskedjan blir mer konkurrenskraftig och hållbar. Ett förenklat regelverk ger incitament för att bedriva vildsvinsjakt och genom en ökad jakt begränsas de problem som vildsvinsstammen i vissa fall för med sig. Förslaget syftar också till att förebygga brott i samhället genom att se till att skjutvapen enligt vapenlagen, ammunition eller ljuddämpare som jägare innehar inte hamnar i orätta händer till följd av registerföring av jägares personuppgifter.

6.2 Vilka berörs av förslaget?

Förslaget i promemorian innebär att länsstyrelserna får en ny uppgift när det gäller att registrera och kontrollera de jägare som vill överlåta små mängder av vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter. Eftersom jägarna kommer att ta över ansvaret för hanteringen av vildsvinen och kött av vildsvin till slutkonsumenter kan vilthanteringsanläggningarna komma att få hantera en mindre andel vildsvin. Förslaget innebär sannolikt att jägares avsättning för fällda vildsvin kommer att öka och att mer vildsvinskött görs tillgängligt för konsumenter. Förhoppningen är att fler vildsvin kommer att fällas, att vildsvinsrelaterade trafikolyckor och skador på mark och grödor hos markägare och lantbrukare minskar. Förslaget förväntas främst påverka jägare, länsstyrelser, konsumenter och vilthanteringsanläggningar.

Jägarna

Enligt Svenska Jägareförbundet finns det i Sverige närmare 300 000 jägare och av dessa jagar cirka 90 000 vildsvin. En förenklad hantering av vildsvin förväntas ge incitamentet för att bedriva vildsvinsjakt med förhoppningen att fler jägare kommer att bedriva denna typ av jakt. Jägarna kommer att på ett enklare sätt få avsättning för fällda vildsvin. De jägare som inte registrerar sin verksamhet hos länsstyrelserna eller som brister i dokumentationen om leveranserna som Livsmedelsverket kan komma att föreskriva om kan få att betala en sanktionsavgift. De jägare som bryter mot andra bestämmelser i Livsmedelsverkets föreskrifter riskerar i stället straffrättsligt ansvar.

När det gäller jägarnas personuppgifter så kommer dessa att skyddas i en högre utsträckning än vad som annars varit fallet om de föreslagna sekretessbestämmelserna inte infördes.

Länsstyrelserna

Länsstyrelserna föreslås bli behöriga myndigheter att registrera och att utöva offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet som hänger samman med sådan kontroll av jägares överlåtelse av små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter. Kontrollansvaret gäller endast de verksamheter som inte bedöms vara ett livsmedelsföretag. Länsstyrelserna ska registrera och kontrollera jägarnas verksamheter och vid överträdelse utreda och besluta om sanktionsavgifter. Länsstyrelserna kommer således att få nya arbetsuppgifter både vad det gäller administration och nya samt fler kontrollobjekt.

Inledningsvis kommer länsstyrelserna att behöva utveckla sitt anläggnings- och kontrollregister för livsmedels- och foderkontroll inom primärproduktionen för att jägarnas verksamheter också ska kunna registreras där. Arbetet med att utveckla systemet pågår redan och finansieras i särskild ordning. Därefter ska länsstyrelserna registrera verksamheterna i registret, riskbedöma verksamheterna och utifrån risk kontrollera verksamheterna och dokumentera utfallet av kontrollerna samt eventuellt besluta om sanktionsavgifter. Registret ska också vårdas.

Det är svårt att på förhand bedöma hur många jägare som kommer att bedriva den aktuella verksamheten. Det går inte heller att avgöra i vilken omfattning verksamheterna behöver kontrolleras. Det är riskerna med verksamheterna som är avgörande för kontrollfrekvensen och det är länsstyrelserna som ska göra de bedömningarna. Livsmedelsverket har emellertid bedömt att riskerna borde bedömas som låga om exempelvis ett krav på utbildning ställs på de jägare som vill överlåta vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter. Det är inte heller känt hur omfattande klagomålshanteringen eller de uppföljande kontrollerna blir.

Oavsett hur många jägare som vill överlåta vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter så är den inledande handläggningen hos länsstyrelserna förenklad. Det handlar endast om att kontrollera att de krav som Livsmedelsverket ställer är uppfyllda. Länsstyrelserna ska visserligen också ta ställning till om en jägares verksamhet kan bedömas vara ett livsmedelsföretag, dvs. en livsmedelsanläggning, en livsmedelsanläggning inom primärproduktionen eller en anläggning som ska godkännas enligt artikel 4 i förordning (EG) nr 853/2004, men länsstyrelserna har erfarenhet av sådana bedömningar redan i dag. Det får också förutsättas att majoriteten av jägarnas verksamheter inte kommer att bedömas som sådana. Det är därför inte troligt att några mer omfattande utredningar behöver göras.

När det gäller de offentliga kontrollerna kommer visserligen länsstyrelsens kontrollobjekt att öka, men i omfattningen är oklar. Innan det finns ett fungerande system för kontroll på plats kommer kontroller inte att utföras i någon större omfattning. Kontroller kommer troligen att ske främst efter klagomål eller för att följa upp konstaterade brister. Med den begränsning som följer av artikel 83.1 i kontrollförordningen ska sådana kontroller finansieras med avgifter som jägaren betalar. De moment som länsstyrelsen ska kontrollera är också begränsade. Det kommer endast att handla om att kontrollera att en jägare förhåller sig till de föreskrifter som Livsmedelsverket meddelar och till att hanteringen ska vara säker enligt artikel 14 i förordning (EG) nr 178/2002. Omfattningen av kontrollerna

avgör också de efterföljande momenten som dokumentation av kontrollerna, ev. avgiftsuttag och beslut om sanktionsavgifter.

Länsstyrelserna kommer att behöva ta fram ett särskilt informationsmaterial för att informera jägare om hur en anmälan av verksamheten ska göras. Allmän information om möjligheten för jägare att överlåta vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter kommer Livsmedelsverket att ta fram och sprida. Livsmedelsverket kommer bland annat att ta fram informationsmaterial och vägledningar som riktar sig till både jägare och konsumenter. Livsmedelsverket har genom ett regeringsuppdrag som handlar om att genomföra åtgärder inom vildsvinspaketet tilldelats medel för sådana åtgärder.

De arbetsmoment som tillkommer för länsstyrelserna med anledning av förslaget bedöms sammanfattningsvis i nuläget inte vara av sådan omfattning att de motiverar ytterligare anslag av medel till länsstyrelserna.

Slutkonsumenterna

Förhoppningen är att förslaget innebär att fler konsumenter får tillgång till vildsvinskött. Konsumenterna kommer att kunna göra medvetna och hållbara val genom att få livsmedel levererat direkt från jägaren som hanterat livsmedlet. Den illegala avsättningen av vildsvinskött på marknaden kommer sannolikt att minska. Det vildsvinsskött som når konsumenter via jägarna kommer också att vara säkert eftersom jägarna kommer att ha den utbildning som är nödvändig för hanteringen.

Vilthanteringsanläggningarna

Under 2018 fanns 200 godkända vilthanteringsanläggningar och 64 av de anläggningarna hanterade vildsvin. Totalt hanterades drygt 15 000 vildsvin av anläggningarna. De vilthanteringsanläggningar som hanterar vildsvin behöver nödvändigtvis inte påverkas negativt eftersom det endast är frågan om att jägare får möjlighet att överlåta små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter.

Kommunerna

Kommunerna berörs eftersom de utövar offentlig kontroll över detaljhandelsanläggningarna i Sverige. Förslaget innebär att en sådan anläggning som inte uppfyller de krav på dokumentation som Livsmedelsverket kan föreskriva om, får betala en sanktionsavgift. Förslagen bedöms i övrigt inte påverka kommunerna.

Jämställdhet

I Sverige finns cirka 285 000 jägare. Majoriteten av jägarna är män och cirka 8 procent av jägarna är kvinnor. Förslaget i denna promemoria bedöms därför främst påverka män, men när det gäller påverkan för slutkonsumenterna bedöms förslaget inte ha någon inverkan i fråga om jämställdheten.

7 Författningskommentar

7.1 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

18 kap.

16 § Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till vapenregister enligt vapenlagen (1996:67), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att skjutvapen enligt vapenlagen, ammunition eller ljuddämpare kommer till brottslig användning.

Sekretess gäller, under motsvarande förutsättning som anges i första stycket, hos

1. Kammarkollegiet och Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jaktkortsregistret,
2. Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jägarexamensregistret,
3. länsstyrelsen för uppgift som hänför sig till registret över anläggningar och verksamheter för livsmedelskontroll, och
4. Polismyndigheten för uppgift som hänför sig till registret över uppdragstagare inom Nationella viltolycksrådet.

Sekretessen enligt första stycket gäller inte för uppgift i vapenregister om namn och adress för den som har tillstånd att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation eller för uppgifter i registret över auktoriserade sammanslutningar för jakt- eller målskytte. Sekretess gäller inte heller för uppgift i vapenregister om vilka typer av vapen som omfattas av ett tillstånd att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation.

Bestämmelsen reglerar sekretess för uppgift som hänför sig till vapenregister enligt vapenlagen och för uppgift som hänför sig till jaktkortsregistret och jägarexamensregistret.

Punkterna 3 och 4 i andra stycket är nya. Genom punkterna kommer de uppgifter som länsstyrelsen behandlar i sitt anläggnings- och kontrollregister för livsmedelskontroll respektive de uppgifter som Polismyndigheten hanterar i registret över uppdragstagare inom Nationella viltolycksrådet, att omfattas av sekretess så länge det inte står klart att en uppgift kan röjas utan fara för att skjutvapen enligt vapenlagen, ammunition eller ljuddämpare kommer till brottslig användning. Övervägandena finns i avsnitt 4.3.